Köy enstitüleri kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 22/IV/1940 - Sayı : 4491)

No. 3803 — **Kabul tarihi** 17 - IV - 1940

BİRİNCİ MADDE — Köy öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek erbabını yetiştirmek üzere ziraat işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde, Maarif vekilliğince Köy enstitüleri açılır.

İKİNCİ MADDE — Bu enstitülerin 1 numaralı cedvelde gösterilen maaşlı muallim ve memurları 3656 sayılı kanunun ikinci maddesine bağlı cedvelin Maarif vekilliği kısmına ilâve edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Enstitülere tam devreli köy ilk okullarını bitirmiş sıhhatli ve müstaid köylü çocuklar seçilerek alınırlar.

Enstitülerin tahsil müddetleri en az beş yıldır.

Öğretmen olamıyacağına kanaat getirilen talebenin ayrılacağı mesleklerin tahsil müddetleri Maarif vekilliğince tesbit edilir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Enstitülere kabul edilenler sıhhî sebebden gayri sebeblerle müesseseden ayrıldıkları veya çıkarıldıkları takdirde okudukları müddete isabet eden masraf, kendilerinden veya kefillerinden alınır.

BEŞİNCİ MADDE — Bu müesseselerde tahsillerini bitirerek öğretmen tayin edilenler, Maarif vekilliğinin göstereceği yerlerde yirmi sene çalışmağa mecburdurlar. Mecburî hizmetlerini tamamlamadan meslekten ayrılanlar Devlet memuriyetlerine ve müesseselerine tayin edilemezler. Bu gibilerin kendilerinden veya kefillerinden müessesede bulundukları zamana aid masrafın iki misli alınır.

ALTINCI MADDE — Köy enstitülerinden mezun öğretmenler, tayin edildikleri köylerin her türlü öğretim ve eğitim işlerini görürler. Ziraat işlerinin fennî bir şekilde yapılması için bizzat meydana getirecekleri örnek tarla, bağ ve bahçe, atelye gibi tesislerle köylülere rehberlik eder ve köylülerin bunlardan istifade etmelerini teğmin ederler. Bu öğretmenlerin disiblin işlerinin ne suretle görüleceği bir nizamname ile tayin edilir.

YEDİNCİ MADDE — Köy enstitülerinden mezun olan öğretmenler, ayda (20) lira ücretle Maarif vekilliğince tayin edilirler. Muvaffakiyetle hizmet görenlerin ücretleri 6 ncı ders yılı başında 30, 15 nci ders yılı başında da 40 liraya çıkarılır. Bu öğretmenlerin istihkakları üç ayda bir peşin olarak yılda dört defada ödenir. Öğretmenlerin aylık ücretleri ve vazife mahalline gitme zarurî yol masrafları Maarif vekilliği bütçesinden ödenir.

SEKİZİNCİ MADDE — Köy enstitülerinden mezun olan öğretmenler hasta oldukları takdirde, 788 sayılı kanunun 84 ncü maddesinin A, B ve C fıkralarındaki hükümlere göre, ücretlerini alırlar.

DOKUZUNCU MADDE — Köy enstitülerinden mezun öğretmenlerin filî askerlik hizmetleri esnasında kayidleri terkin olunmayacağı gibi kendilerine 1076 numaralı kanun mucibince asteğmenlik veya askerî memurluk tevcihine kadar

almakta oldukları ücretin üçte ikisi aylık tazminat olarak verilir.

Ayni öğretmenler, seferberlik, talim ve manevra gibi sebeblerle silâh altına alındıkları takdirde, 3041 numaralı kanun ahkâmına tâbi tutulurlar.

ONUNCU MADDE — Köy enstitülerinden mezun olanlara, Maarif vekilliği bütçesinden ve bir defaya mahsus olmak üzere vazifeye başladıkları ay içinde zatî teçhizat bedeli olarak (60) lira verilir.

ON BİRİNCİ MADDE — Köy enstitülerinden mezun öğretmenlere istihsale yarayıcı âletler, ıslah edilmiş tohum, çift ve irad hayvanları, cins fidan gibi istihsal vasıtaları, köy öğretmenlerinin tayin edildikleri okulların demirbaşına geçirilmek suretile Devletçe parasız olarak verilir.

ON İKİNCİ MADDE — Köy öğretmenlerinin tayin edildikleri okullara, köy hududu içindeki ziraat işlerine elverişli araziden Köy kanununa göre satın alınarak öğretmenin ve ailesinin geçimine, okul talebesinin ders tatbikatına yetecek mikdarda arazi tahsis edilir. Köyde Devlete aid arazi bulunduğu takdirde okula tahsis edilecek arazi tercihan bunlardan ayrılır.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Köy öğretmenlerinin okul namına meydana getirdikleri her türlü işletmelerdeki mahsul, hayvan ve binalar kuraklık, sel, yangın, çok hasar yapan nebat ve hayvan hastalıkları ve bilûmum cevvî hâdiseler gibi sebeblerle ziyana uğradıkları takdirde işletmeği yeniden tesis maksadile ve Maarif vekilliği bütçesinden zamanında okul namına zarar ve ziyanı karşılayacak bir yardım yapılır.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Köy okuluna aid her türlü demirbaş eşya, hayvan ve saire okulun malı olub bu işletmeden elde edilecek hasılat, öğretmene aiddir. Ancak, öğretmenin ayrılışında bu demirbaşlar yeni gelen öğretmene, bu mümkün olmadığı hallerde yeni öğretmen gelinceye kadar köy ihtiyar heyetine, işletilmek üzere, aynen teslim edilir. İşletmeyi köy ihtiyar heyeti tesellüm ettiği takdirde işler imece ile yapılır. Bu suretle elde olunan mahsullerden satılması zarurî olanlar, ihtiyar heyetlerince satılarak nakden ve diğerleri aynen muhafaza ve yeni öğretmene devir ve teslim olunur.

İşletmeye aid eşya ve tesisat ile hayvanlar Devlet emvali muamelesine tâbi tutulur.

ON BEŞİNCİ MADDE — Köy öğretmenlerinin işleri, gezici başöğretmenler ve ilk tedrisat müfettişleri tarafından takib ve teftiş edilir.

Köy öğretmenlerinin işlerinin normal bir şekilde yürütülmesine Devlet teşkilâtı mensubları yardım ederler.

ON ALTINCI MADDE — Köy öğretmenlerinin tayin edilecekleri okulların binaları ve öğretmen evleri Maarif vekilliğince verilecek plânlara göre Köy kanununa tevfikan, bölge ilk tedrisat müfettişi ile gezici başöğretmenin nezaretinde köy ihtiyar heyetleri tarafından yaptırılır ve öğretmen tayin edilecek köylere keyfiyet üç yıl önce bildirilir. Köy bütçesinde de ona göre tedbirler alınır. Öğretmen işe başlamadan evvel okul binası ile öğretmen evi tamamen bitirilir.

Köy okulları binalarının tamiri ve okulun daimî masrafları köy ihtiyar heyetlerince teğmin edilir.

ON YEDİNCİ MADDE — Köy enstitülerine aşağıda adları yazılı müessese-lerden mezun olanlar öğretmen tayin edilirler:

1) Yüksek okullar ve Üniversite fakülteleri mezunları,
2) Gazi Terbiye enstitüsü mezunları,
3) Öğretmen okulları mezunları,
4) Ticaret liseleri ve Orta ziraat okulları mezunları,
5) Erkek sanat okulları ve Kız enstitüleri mezunları,
6) Köy enstitüleri mezunları,
7) İnşaat usta okulları mezunları,
8) Bunlardan başka her türlü teknik ve meslekî okullar mezunları.

Bu enstitülerde mutahassıs işçiler yevmiye veya aylık ücretle usta öğretici olarak çalıştırılabilir. Köy enstitülerinde çalıştırılacakların ne suretle tayin edilecekleri, terfi şekilleri ve bu enstitülerin idarî işlerinin nasıl yürütüleceği bir nizamname ile tesbit olunur.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tâbi olacak köy öğretmenleri için Maarif vekilliği tarafından : Hükmî şahsiyeti haiz ve mercii Vekillik olmak üzere «Köy öğretmenleri tekaüd sandığı» ve «Köy öğretmenleri sağlık ve içtimaî yardım sandığı» teşkil edilecektir.

a) Tekaüd sandığının sermayesi ve gelirleri şunlardır:

1 - Maarif vekilliği bütçesine Köy enstitüleri masrafı olarak her yıl konulacak tahsisat yekûnunun binde biri,

2 - Aylıkları arttırılan, sandığa dahil, köy öğretmenlerinin ücretlerinden kesilecek ilk aylık zamları,

3 - Sandık sermayesinin bütün gelirlerile bilûmum müteferrik gelirler.

Tekaüd sandığının mevcud alacakları Devlet emvaline mahsus hak ve rüçhanları haizdir. Bu paralar ve alelûmum aidat ile faiz ve temettüleri bir gûna harç ve resme tâbi olmadığı gibi haciz ve temlik edilemez. Hizmet müddetleri (30) seneyi dolduran ve sandığa dahil bulunan köy öğretmenleri tekaüdlüklerini taleb edebilirler. Bu gibiler ayda 20 lira ücretle tekaüde sevkedilirler. Tekaüdlük ücretleri üç ayda bir peşin olarak ödenir.

b) Sağlık ve içtimaî yardım sandığının sermayesi ve gelirleri şunlardır:

1 - Maarif vekilliği bütçesine Köy enstitüleri masrafları namile her yıl konulacak tahsisat yekûnunun binde biri,

2 - Sandığa dahil öğretmenlerin aylıklarından kesilecek yüzde birler,

3 - Teberrüler,

4 - Sandık sermayesinin gelirlerile sair bilûmum gelirler.

Her iki sandığın tediyeleri Divanı muhasebat vizesine tâbi değildir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Bir öğretmenin vefatı halinde okula aid olub menfaati öğretmene tahsis edilmiş bulunan emvalin ölüm yılı içinde elde edilecek hasılatının yarısı yardım sandığına ve yarısı da gelecek öğretmene verilir.

Ölen öğretmenin mirasçıları, okul emvalinin hasılatı üzerinde hiç bir hak iddia edemezler.

YİRMİNCİ MADDE — Köy öğretmenleri tekaüd sandığı ile Köy öğretmenleri sağlık ve içtimaî yardım sandığının idaresi, işleyiş tarzı, öğretmenlerin tekaüde sevk usulleri, yapılacak yardımların şekilleri, velhasıl bu iki sandığın bütün işlerine müteferri bilûmum hususlar birer nizamname ile tesbit olunur.

Bu nizamnamelerde hükmî şahsiyeti haiz Devlet müesseselerinde kurulmuş mümasil sandıkların azalarına teğmin eylediği menfaatlere mütenazır menfaatler gösteren hükümlerin bulunması şarttır.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Köylerde çalışan öğretmenlerin ve ailelerinin, köy okullarındaki talebenin sıhhat işlerine meccanen bakmak üzere Maarif vekilliğince sıhhat müfettişi hekimler tayin edilir.

Köy öğretmenleri, öğretmenlerin eşleri ve çocukları Maarif vekilliği prevantoryom ve sanatoryomunda parasız tedavi edilirler.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Bu enstitülerin tesisat, inşaat ve tamirat işleri 2490 sayılı Arttırma ve eksiltme ve ihale kanununa tâbi değildir.

MUVAKKAT MADDE — A) 1 numaralı cedvelde gösterilen kadrolardan ilişik 2 sayılı cedvelde yazılı muallimlikler ve memuriyetler 1939 yılı Umumî muvazene kanununun 16 ncı maddesine bağlı (L) cedvelinin Maarif vekilliği kısmına konulmuştur.

B) 7 - VII - 1939 tarih ve 3704 numaralı kanunda adı geçen köy öğretmen okulları bu kanunla köy enstitülerine kalbedilmişlerdir. Mezkûr kanunun metnindeki köy öğretmen okulları tâbirleri köy enstitüleri şeklinde değiştirilmiştir.

18 - I - 1940 tarih ve 3782 sayılı kanunun 7 nci maddesile açılan (Köy öğretmen okulları her türlü masrafı) unvanlı fasıl (Köy enstitülerinin maaş, ücret ve her türlü masrafları) şeklinde değiştirilmiş ve bu fasla fevkalâde tahsisat olarak (250 000) lira konulmuştur.

C) 1939 ve 1940 malî yıllarında bu enstitülerde çalıştırılacak ücretli müstahdemler kadrosu İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilir.

D) 1939 malî yılı umumî muvazene kanununun 4 ncü maddesine bağlı (D) cedvelinin Maarif vekilliği kısmında yazılı leylî talebeler meyanına (Köy enstitüleri) talebesi namile 2 000 aded talebe kadrosu ilâve edilmiştir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri heyeti memurdur.

20 nisan 1940

[1] NUMARALI CEDVEL

Köy enstitüleri muallimlerine ve memurlarına aid kadro

D.	Memuriyetin nevi	Aded	Maaş	D.	Memuriyetin nevi	Aded	Maaş
4	Muallim	16	90	12	Muallim	111	25
5	»	20	80	13	»	88	20
6	»	25	70	14	»	40	15
7	»	30	60	12	Memur	14	25
8	»	45	50	13	»	24	20
9	»	76	40				
10	»	63	35			613	
11	»	61	30				

[2] NUMARALI CEDVEL

Köy enstitüleri muallim ve memurları kadrosundan mevkuf tutulacaklara aid cedvel

D.	Memuriyetin nevi	Aded	Maaş	D.	Memuriyetin nevi	Aded	Maaş
4	Muallim	16	90	12	Muallim	71	25
5	»	18	80	13	»	48	20
6	»	17	70	14	»	10	15
7	»	10	60	12	Memur	8	25
8	»	25	50	13	»	2	20
9	»	46	40				
10	»	23	35			320	
11	»	26	30				

Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası : *18 - IV - 1940 ve 1/339*

Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası : *20 - IV - 1940 ve 4/518*

Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayıfa numaraları :

Cild	*Sayıfa*
9	*26,27*
10	*62,70:92,92,99:102*